

Styl naukowy

JOLANTA NOCOŃ*

CITATION: Nocoń J., 2025, Styl naukowy, „Stylistyka” XXXV: 125–135, <https://doi.org/10.25167/Stylistyka35.2025.6>

Geneza odmiany naukowej polszczyzny sięga wieków XVI–XVII, kiedy to opublikowane zostały pierwsze teksty naukowe w języku polskim (zob. Biniewicz, Starzec 1995: 398)¹, natomiast początek badań o charakterze *sensu stricto* naukowym nad odmianą naukową polszczyzny datuje się w Polsce na drugą połowę XX wieku, choć już w XIX wieku pojawiały się prace teoretyczne poświęcone głównie terminologii w tekstach specjalistycznych (Biniewicz, Starzec 1995: 398). Różnie ta odmiana była/jest nazywana, m.in.: język nauki/naukowy, styl naukowy, język/styl tekstu naukowego, język ogólny literacki naukowy, odmiana fachowa wyspecjalizowana, ogólnopolski styl pisany naukowy (zob. Biniewicz, Starzec 1995), także komunikacja naukowa czy też bardzo popularne w XXI wieku dyskurs naukowy oraz styl dyskursu naukowego.

* <https://orcid.org/0000-0002-9709-1724>, Uniwersytet Opolski, Opole, Polska, jolanta.nocon@uni.opole.pl

¹ Pełne zestawienie publikacji poświęconych omawianym w artykule pokrótce zagadnieniom zob.: *Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. S. Gajda, Opole 1995 oraz *Styl współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków 2013.

1. Zróżnicowanie stylu naukowego

Tę odmianę polszczyzny cechuje znaczna dyferencjacja, co wiąże się m.in. z przyjętą w stylistyce polskiej szeroką definicją nauki jako tej sfery ludzkiej aktywności, która nastawiona jest nie tylko na poznanie, czyli pozyskiwanie nowej wiedzy o świecie (tzw. nauka właściwa), ale również na działania aplikacyjne, edukacyjne i popularyzacyjne (Gajda 1982, 1993). Wprawdzie w poprzednim stuleciu podejmowano próby wewnętrznego uporządkowania jej pododmian, ale okazało się to niełatwe i nie przyniosło jakiegś ostatecznej powszechnie akceptowanej pełnej klasyfikacji/typologii. Jako przyczynę wskazywano złożoność i zróżnicowanie rzeczywistości naukowej wynikające z szeregu czynników kontekstowych często wzajemnie się warunkujących i konieczności uwzględnienia różnych kryteriów: funkcjonalnego (odmiana teoretyczna, stosowana, dydaktyczna, popularnonaukowa), z podziałem na dziedziny (nauki przyrodnicze, nauki techniczne, nauki humanistyczne itd.) oraz dyscypliny i poddyscypliny nauki (matematyka, socjologia, językoznawstwo itd.), nakładającą się na te podziały odmiennność perspektyw poznawczych – szkół, nurtów, paradygmatów – i metodologii (Gajda 1982, 2020) czy też idiostyle poszczególnych badaczy (Gajda 1996b). Zwracano również uwagę na dyferencjacje będące efektem opozycji właściwych komunikacji naukowej: język naturalny – język sformalizowany, język werbalny – język niewerbalny (także ikoniczny), język mówiony – język pisany – język cyfrowy (Gajda 1982, 2013) oraz zapożyczone z zachodnich koncepcji rozróżnienie kulturowych stylów poznawczo-komunikacyjnych, w tym saksońskiego i teutońskiego (Duszak 1998).

2. Badania nad stylem naukowym

Od samych początków badania stylistyczne w Polsce nad odmianą naukową polszczyzny cechują się swoistym rozdrobnieniem, koncentrowaniem się na szczegółowych problemach i wybranych obszarach, które ta odmiana obsługuje. Niektóre z nich doczekały się pogłębionego wieloaspektowego opisu, inne zaledwie zasygnalizowano jako interesujący kierunek badań. Jednak jak dotąd brak wielkiej monograficznej przekrojowej syntezy tego stylu w całej jego różnorodności.

2.1. Odmiana teoretyczna

W XX wieku badania nad odmianą naukową polszczyzny skupiały się m.in. na cechach stylowych i ich językowych eksponentach, co wynikało z dominującego wówczas paradygmatu stylistyki funkcjonalnej zbudowanego na gruncie strukturalizmu praskiego i formalizmu rosyjskiego. Oparto je na ogólnym założeniu, że poszczególne style wyróżniają się pewnymi wartościami, takimi jak: ontologia przedstawionego świata, preferowany typ racjonalności, przyjęty punkt widzenia i skorelowany z nim obraz świata, podstawowe intencje komunikacyjne, z którymi z kolei skorelowane są zasady stylistyczne i środki językowe (Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009: 112). Zgodnie z tym ujęciem:

Styl naukowy opiera się na założeniu obiektywnego istnienia świata, tożsamości realnych przedmiotów i pełnej ich poznawalności na drodze empirycznej. Model świata, przyjmowany jako podstawa komunikowania się w tym stylu, jest oparty na zasadach niesprzeczności sądów i na zasadzie przyczynowo-skutkowego łączenia zdarzeń. Zakłada racjonalność typu logicznego, operuje logicznym systemem zasad wnioskowania. Punkt widzenia wyzbyty subiektywności, dąży się do maksymalnego obiektywizmu, unika emocji. Zasadą doboru środków w tym stylu jest abstrakcyjność (zasada uogólniania) i ścisłość, która ma gwarantować weryfikowalność twierdzeń i pozwalać na ocenę prawdziwości sądów, tj. zgodności myśli z faktami (Bartmiński, Niebrzegowska-Bartmińska 2009: 120).

Jeśli chodzi o językowe eksponenty, za pomocą których uaktywniają się w tekstach cechy stylowe odmiany naukowej polszczyzny (obiektywizm, racjonalność logiczna, ścisłość, abstrakcyjność, oficjalność), to za główny obszar badań należałoby uznać rozważania dotyczące leksyki tekstów naukowych (np. Rachwałowa 1986), w tym przede wszystkim terminologii. Refleksji poddano m.in. teoretyczne aspekty terminu, który uznano za znak pojęcia naukowego (Gajda 1990); akceptację zyskało też stanowisko, że w badaniach nad terminologią nie można zamykać się w granicach językoznawstwa, konieczne jest ujęcie interdyscyplinarne, uwzględniające perspektywę m.in. filozoficzną, psychologiczną, semiotyczną, logiczną (np. Gajda 1990; Grucza 1991). Zajmowano się także opisem struktury poszczególnych systemów terminologicznych, m.in. wydzielono terminy oficjalne, leksykę profesjonalną i żargon profesjonalny, oraz językowymi (w tym gramatycznymi) i niejęzykowymi (wykorzystanie znaków niewerbalnych) sposobami tworzenia terminów, podejmowano temat zapożyczeń terminologicznych oraz internacjonalizmów, a także semantyki terminu (np. Biniewicz 1992; Jadačka 1978; Rachwałowa

1986; Stoberski 1982). Sporo badań poświęcono terminologii poszczególnych dyscyplin naukowych, także w perspektywie historycznej (np. Bąk 1984; Berdychowska 1996; Biniewicz 1992, 2002; Opolski 1979; Trybulec 1998; Waniakowa 2003). Próbowano również opisać wymagania formalne wobec terminu – Stanisław Gajda wskazał cztery jego pożądane cechy: pojęciowość, systemowość, operatywność, poprawność językowa (Gajda 1990). Mimo tak szerokiego obszaru zagadnień nie powstała jedna spójna stylistyczna teoria terminu.

W XX wieku nieliczne badania poświęcono także eksponentom składniowym stylu naukowego, mimo że składni przypisano status jednego z najważniejszych czynników decydujących o specyfice tego stylu. Za najważniejszą cechę składni tekstów naukowych uznano jej intelektualizację poprzez: dominację hipotaksy oraz przewagę struktur rozbudowanych i złożonych najpełniej oddających procesy myślowe, bezosobowość jako sposób obiektywizacji przekazu oraz nacechowanie charakterystyczną modalnością służącą podkreśleniu dystansu autora (m.in. Mikołajczak 1990).

Za kolejne dokonanie XX-wiecznych badań nad odmianą naukową polszczyzny należy uznać nieliczne próby opisu specyfiki tekstów naukowych, przede wszystkim ich złożonej struktury: architektoniki z tekstem głównym i rozbudowanym pobocznym (w tym przypisy, cytacje, odsyłacze, bibliografia), typowymi mechanizmami delimitacji (m.in. wykorzystanie oznaczeń numerycznych) i wielopiętrowej segmentacji oraz obecnością kodów formalnych i ikonicznych (Marciszewski 1981; Gajda 1982). Na tekst spojrzano również z perspektywy genologicznej – Stanisław Gajda podjął próbę opisania prawie czterdziestu wzorców gatunkowych tekstów naukowych poprzez przypisanie im wiązki cech wyznaczonych przez przyjęte *a priori* kryteria, takie jak m.in.: forma przekazu, formy podawcze, charakter treści, pełność ujęcia, architektonika, stopień skonwencjonalizowania, ciągłość, rozmiar, własności kodu, funkcje, podmioty komunikacji (Gajda 1982). Bardziej rozwiniętego opisu doczekały się tylko nieliczne gatunki tekstów naukowych, m.in. streszczenie, wykład, artykuł, dyskusja (np. Bartmiński 1992; Zarębina 1985), a obszernego opracowania monograficznego – podręcznik (Nocoń 2009).

Językoznawcze uściślenia cech stylowych oraz ich językowych eksponentów miały na celu zarysowanie funkcjonalno-pragmatycznego pola stylowego polszczyzny naukowej. Z badań tych wyłonił się obraz stylu naukowego jako odmiany sformalizowanej, o znacznym stopniu skonwencjonalizowania, na-

stawionej na przedmiot, skondensowanej treściowo, formalnie i semantycznie zawikłanej, nieprzyjaznej czytelnikowi. W obrębie zainteresowań badawczych znalazła się tym samym kultura języka naukowego, w tym takie kwestie, jak zapobieganie trudnościom w komunikowaniu się, poprawność terminologii, nadużywanie słownictwa obcego, przeintelektualizowanie (zob. np. Gajda 1996a; Kurkowska 1977; Pelc 2000).

2.2. Odmiana popularnonaukowa, dydaktyczna i stosowana

Jak wspomniano, specyfiką polskich badań nad odmianą naukową było/jest poszerzenie oglądu poza przestrzeń tzw. nauki właściwej na – zgodnie z funkcjonalną typologią Stanisława Gajdy (1982) – pododmiany: dydaktyczną, popularnonaukową i stosowaną (praktyczną). Dorobek badań nad odmianą zarówno dydaktyczną, jak i popularnonaukową znalazł szerokie omówienie, odrębne wobec stylu naukowego, w publikacji *Style współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej* (tam: Nocoń 2013b; Starzec 2013). To wskazuje z jednej strony na wyraźny rozwój badań nad tymi pododmianami w stosunku do stanu zaprezentowanego w *Przewodniku po stylistyce polskiej* (1995), w którym nieliczne prace poświęcone stylowi tekstów popularnonaukowych i dydaktycznych przywołano w rozdziale omawiającym styl naukowy; z drugiej – na w pewnym stopniu usamodzielnienie się badań nad obu pododmianami w stosunku do badań nad stylem naukowym *sensu stricto*.

W przypadku stylu popularnonaukowego podkreślono przede wszystkim peryferyjne jego usytuowanie w przestrzeni odmiany naukowej i wyraźne oscylowanie w kierunku tekstów publicystycznych i artystycznych, a nawet potocznych, których niektóre cechy stylowe zyskały status wręcz cech centralnych tekstów popularnonaukowych, np. ekspresywność, obrazowość, atrakcyjność, konkretność, subiektywizm. Rozszerzenie perspektywy badawczej na dyskurs popularnonaukowy pozwoliło na dołączenie takich wyróżników stylowych, jak m.in. dialogowość, interaktywność, stosowanie strategii dynamizujących tekst oraz stymulujących uwagę odbiorcy, wizualizacja przekazu (Starzec 1999, 2013).

Jeśli chodzi o odmianę dydaktyczną, to jej stylową specyfikę połączono ze swoistym zespołem funkcji, rolami komunikacyjnymi podmiotów oraz kontekstem czasoprzestrzennym. Szczególną uwagę poświęcono analizie językowo-stylowego ukształtowania tekstów edukacyjnych – opisano cha-

rakterystyczny dla tego stylu sposób obrazowania świata i transmisję tego obrazu, powinnościowe nacechowanie, polimorficzność i oscylowanie między naukowością a potocznością. Spore zainteresowanie wzbudziła ponadto pragmatyczna analiza pododmiany dydaktycznej, szczególnie typowe dla niej akty mowy, w tym przede wszystkim konstatacje (np. definicje, prawa naukowe, wyjaśnienia), dyrektywy (np. pytania i polecenia), ewaluacje (akty wartościowania – np. korekta, aprobata, ocena) (np. Skowronek 1999; Wojtczuk 1996). Interesujące okazało się ponadto szersze, globalne spojrzenie na sferę edukacyjnych praktyk komunikacyjnych, w których mieściłby się zarówno wąsko rozumiany, ograniczony do tekstów w edukacji zinstytucjonalizowanej, styl dydaktyczny, jak i inne formy tekstowe o funkcji edukacyjnej wraz z ich ekwiwalentami stylowymi (Nocoń 2009, 2013a). To ujęcie wymaga odejścia od funkcjonalnej koncepcji stylu na rzecz ujęcia integralnego i powiązania stylu z przestrzeniami komunikacji społecznej (i pośrednio dyskursem).

Należałoby wspomnieć jeszcze o pododmianie stosowanej (praktycznej, technicznej – nazewnictwo nie zostało ustalone), w tym szczególnie o badaniach nad językami specjalistycznymi (np. Grucza 2008), m.in. medycznym (Doroszewski 1999), muzycznym (Dąbkowski 1997), rolniczym (Podobiński 1997).

3. Przeobrażenia stylu naukowego w XXI wieku

XXI wiek przyniósł w stylistyce polskiej nowe spojrzenie na odmianę/styl/ dyskurs naukowy w stosunku do ujęć XX-wiecznych, będące konsekwencją globalnej zmiany relacji między nauką a kulturą ogólną. Doszło do przeobrażeń wewnątrz samej nauki – przede wszystkim w naukach humanistycznych, w których ukonstytuował się nowy typ uprawiania nauki, opozycyjny wobec nauki tradycyjnej opartej na trzech wielkich ideałach nowożytnych: prawdzie, racjonalności i obiektywizmie, uznającej istnienie realnej rzeczywistości niezależnej od poznającego podmiotu oraz adekwatność znaczeń i wyjaśnień, przyjmującej empiryczny model poznania (Gajda 2020: 9):

Naukę nową cechuje znaczny stopień niejednorodności. To, co jest dla niej wspólne, to koncentracja uwagi nie tyle na wiedzy, ile na samym poznawaniu. Naukę rozpatruje się względem teorii poznania usytuowanego i rozproszonego [...], czyli uwzględniając okoliczności badań i uwarunkowania działań poznawczych przez różnego typu konteksty: personalny, faktualny, teoretyczny, światopoglądowy, społeczno-kulturowy itp. Kwestionuje się realizm w umiarkowanej relatywistyczno-konstruktywistycznej teorii poznania. Pozwala

się na wybór między epistemologią a narratywizmem. Ujmuje się poznanie nie w kategoriach epistemologicznych, lecz w perspektywie rozumienia i problematyzowania relacji podmiot – przedmiot. Dostrzega się zalety teoretycznego i metodologicznego eklektyzmu (por. zjawiska hybrydalności i multikulturalizmu). Ważne jest nie tylko i nie tyle odkrywanie nowych faktów, ile nowego o nich myślenia (Gajda 2020: 9–10).

Formalizm i scjentystyczny język nauki wspierany/zastępowany jest językiem nowym: swobodnym, obrazowym, nastawionym na przekonującą narrację i interpretację, a nie na obiektywną prawdę. Rezultat to m.in. retoryzacja dyskursu naukowego (Piętkowa 2005), jego metaforyzacja (np. Bobryk 2001; Zawisławska 2011), utrata homogeniczności pod wpływem innych odmian, przede wszystkim potocznej, oraz zmiana interpretacji podstawowych dla odmiany naukowej kategorii, takich jak np. kategoria terminu:

Kognitywizm, neuronauka i inne dyscypliny oraz filozofia [...] zrywają z traktowaniem pojęć jako ponadczasowych bytów o niezmiennych znaczeniach. Nie są one już tylko celem poznania, lecz środkiem myślenia, konstruowania znaczeń na podstawie poznania zależności indywidualnych punktów widzenia. Terminy zatem to dynamiczne jednostki tworzone w praktyce badawczej (Gajda 2020: 15).

Przeobrażenia w nauce nie byłyby możliwe bez zmian w kulturze ogólnej, m.in. zdominowania „sceny” komunikacyjnej przez popkulturę i Internet. We współczesnej przestrzeni komunikacji medialnej znalazło się miejsce na wszystkie rodzaje aktywności komunikacyjnych człowieka; można wręcz mówić o zawłaszczaniu sfer, w których funkcjonowały one do momentu pojawienia się medium cyfrowego (Gajda 2000; Starzec 2011). W konsekwencji nasiliło się zjawisko mediatyzacji nauki, zacierają się granice między odmianą naukową wraz z jej pododmianami a innymi odmianami polszczyzny, bardzo dynamiczne jest uniwersum gatunków tekstów, przeobraża się odmiana popularnonaukowa oddalająca się od propagowania wiedzy naukowej na rzecz wiedzy potocznej i poddawana procesowi marketyzacji we współczesnych mediach (zob. Starzec 2013). Sporo dzieje się również w sferze edukacji oraz na pograniczu edukacji i popularyzacji oraz ludycznej rozrywki, zob. *edutainment* (Lisowska-Magdziarz 2008; Piechota 2010). Jednym z najciekawszych procesów jest także „demokratyzacja” dyskursu naukowego – pojawili się naukowcy celebryci, a w opozycji do formalnej komunikacji naukowej usytuowały się blogi i fora internetowe (Gajda 2013: 66).

W tej nowej przestrzeni kulturowo-naukowej badania nad odmianą naukową polszczyzny są raczej skromne i rozproszone – więcej w nich białych

plam niż rozpoznanych obszarów. Jak podsumowuje Stanisław Gajda, cechuje je synkretyzm metodologiczny (Gajda 2013: 66) – żywa jest tradycja stylistyki funkcjonalnej, jednocześnie łączy się badania stylistyczne z genologią lingwistyczną, lingwistyką tekstu, retoryką komunikacyjną, kognitywizmem, lingwistyką kulturową oraz lingwistyką stosowaną (np. Piętkowa 2007; Stefaniak 2011).

Literatura

- Bartmiński J., 1992, Streszczenie w aspekcie typologii tekstów. – *Typy tekstów. Zbiór studiów*, red. T. Dobrzyńska, Warszawa: Wydawnictwo IBL, s. 7–14.
- Bartmiński J., Niebrzegowska-Bartmińska S., 2009, *Tekstologia*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Bąk M., 1984, *Powstanie i rozwój terminologii nauk ścisłych*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Berdychowska Z., 1996, *Polsko-niemiecka terminologia gramatyczna*, Kraków: Universitas.
- Biniewicz J., 1992, *Rozwój polskiej terminologii chemii nieorganicznej*, Opole: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu.
- Biniewicz J., 2002, *Kształtowanie się języka nauk matematyczno-przyrodniczych*, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Biniewicz J., Starzec A., 1995, Styl naukowy. – *Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. S. Gajda, Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, s. 397–430.
- Bobryk J., 2001, Antropomorfizacja i personifikacja w języku współczesnej humanistyki. Źródła i funkcje w teoriach naukowych, „*Studia Semiotyczne*”, XXIII, s. 163–174.
- Dąbkowski G., 1997, *Europejska terminologia muzyczna*, Kielce: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach.
- Doroszewski J., 1999, Polski język medyczny. – *Polszczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci*, red. W. Pisarek, Kraków: Uniwersytet Jagielloński, Ośrodek Badań Prasoznawczych, s. 33–49.
- Duszak A., 1998, *Tekst. Dyskurs. Komunikacja międzykulturowa*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Gajda S., 1982, *Podstawy badań stylistycznych nad językiem naukowym*, Warszawa–Wrocław: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Gajda S., 1990, *Wprowadzenie do teorii terminu*, Opole: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu.
- Gajda S., 1993, Styl naukowy. – *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Wrocław: Wiedza o Kulturze, s. 173–189.

- Gajda S., 1996a, Kultura języka naukowego. – *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny*, red. J. Miodek, Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół Polonistyki Wrocławskiej, s. 213–228.
- Gajda S., 1996b, Styl osobniczy uczonych. – *Styl a tekst*, red. M. Bałowski, S. Gajda, Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, s. 251–261.
- Gajda S., 2000, Media – stylowy tygiel współczesnej polszczyzny. – *Język w mediach masowych*, red. J. Bralczyk, K. Mosiołek-Kłosińska, Warszawa: Upowszechnianie Nauki – Oświata „UN-O”, s. 19–27.
- Gajda S., 2013, Styl naukowy. – *Style współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków: Universitas, s. 61–70.
- Gajda S., 2020, Terminologia a współczesna rzeczywistość naukowa, „*Poradnik Językowy*”, 5, s. 7–17.
- Grucza F., 1991, Terminologia – jej przedmiot, status i znaczenie. – *Teoretyczne podstawy terminologii*, red. F. Grucza, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, s. 11–44.
- Grucza S., 2008, *Lingwistyka języków specjalistycznych*, Warszawa: Wydawnictwo Euro-Edukacja.
- Jadacka H., 1978, O formie, znaczeniu i desygnacie terminu, „*Zagadnienia Naukoznawstwa*”, 4, s. 552–557.
- Kurkowska H., 1977, Język współczesnej eseistyki humanistycznej, „*Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*”, XXXV, s. 103–111.
- Lisowska-Magdziarz M., 2008, Medialne reprezentacje wiedzy. – *Komunikowanie (się) w mediach elektronicznych. Język, semiotyka, edukacja*, red. M. Filipiak, G. Ptaszek, Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, s. 186–203.
- Marciszewski W., 1981, *Metody analizy tekstu naukowego*, wyd. 2, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Mikołajczak S., 1990, *Składnia tekstów naukowych. Dyscypliny humanistyczne*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.
- Nocoń J., 2009, *Podręcznik szkolny w dyskursie dydaktycznym – tradycja i zmiana*, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Nocoń J., 2013a, Dyskurs edukacyjny i jego społeczny zasięg. – *Język a Edukacja 2. Tekst edukacyjny*, red. J. Nocoń, A. Tabisz, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, s. 13–26.
- Nocoń J., 2013b, Styl dydaktyczny – styl dyskursu dydaktycznego. – *Style współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków: Universitas, s. 111–139.
- Opolski A., 1979, *Polska terminologia astronomiczna*, Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.

- Pelc J., 2000, O jasnym i niejasnym stylu w humanistyce. – *Język współczesnej humanistyki*, red. J. Pelc, Warszawa: Znak – Język – Rzeczywistość: Polskie Towarzystwo Semiotyczne, s. 337–344.
- Piechota M., 2010, Działania edurozrywkowe w telewizji. – *Teorie komunikacji i mediów*, t. 3, red. M. Graszewicz, J. Jastrzębski, Wrocław: Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, s. 307–319.
- Piętkowa R., 2005, Dyskurs naukowy a retoryka. – *Współczesne analizy dyskursu*, red. S. Gajda, M. Krauze, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, s. 327–337.
- Piętkowa R., 2007, Gatunki paratekstualne wobec prototypu stylu naukowego. – *Gatunki mowy i ich ewolucja*, t. 3: *Gatunek a odmiany funkcjonalne*, red. D. Ostaszewska, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 143–159.
- Podobiński S., 1997, *Kształtowanie się polskiej terminologii rolniczej*, Częstochowa–Kraków: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie.
- Rachwałowa M., 1986, *Słownictwo tekstów naukowych*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Skowronek B., 1999, *O dialogu na lekcjach w szkole średniej. Analiza pragmatyczno-językowa*, Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej.
- Starzec A., 1999, *Współczesna polszczyzna popularnonaukowa*, Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Starzec A., 2011, Popularyzacja nauki w Internecie, „*Stylistyka*”, XX: *Integracja w stylistyce*, s. 175–191.
- Starzec A., 2013, Styl popularnonaukowy – styl dyskursu popularnonaukowego. – *Style współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*, red. E. Malinowska, J. Nocoń, U. Żydek-Bednarczuk, Kraków: Universitas, s. 71–110.
- Stefaniak K., 2011, *Władza i tożsamość w komunikacji lekarz–pacjent*, Wrocław: Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe.
- Stoberski Z., 1982, *Międzynarodowa terminologia naukowa*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Trybulec Z., 1998, O języku tekstów w matematyce, „*Studia Semiotyczne*”, XXI–XXII, s. 79–90.
- Waniakowa J., 2003, *Polska naukowa terminologia astronomiczna*, Kraków: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN.
- Wojtczuk K., 1996, *Zachowania językowe nauczycieli w sytuacji lekcji szkolnej*, Siedlce: Wydawnictwo Uczelniane WSRP.
- Zarębina M., 1985, Niektóre cechy dyskusji językoznawczej, „*Prace Filologiczne*”, XXXII, s. 451–458.
- Zawislawska M., 2011, *Metafora w języku nauki. Na przykładzie nauk przyrodniczych*, Warszawa: Wydawnictwo Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.

Scientific style

The scientific variety of the Polish language is highly differentiated, which results from a broad definition of science as a sphere of human activity that is not only oriented towards the acquisition of new knowledge about the world, but also towards application, educational, and popularisation activities related to a range of contextual factors. Throughout the 20th century, numerous attempts were made to systematise its sub-varieties. While stylistic research in the 20th and 21st centuries has focused on specific problems and areas within the variety, there is a lack of synthetic and comprehensive studies. In the 20th century, scholars studied mainly stylistic features such as objectivity, logical coherence, precision, and abstractness, alongside their linguistic exponents (e.g. terminology, syntax and text structure of scientific texts, and genre conventions). The changing relationship between science and culture in the 21st century, however, has enabled Polish researchers to approach the scientific variety in a different way. A new type of “doing” science, departing from traditional approaches, has now been practiced in the humanities. The language of science has become less formalised, more figurative, and marked by rhetorisation and metaphorisation. Scholarly interest in it stems also from the domination of communication by pop culture and the Internet, and such processes as the mediatisation of science, the erosion of clear boundaries between the scientific and other varieties of Polish, the rise of edutainment, and what may be termed democratization of scientific discourse.

Keywords: style, linguistic stylistics, synthesis stylistics, scientific style, Polish language

